

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3249/2024. (VII. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.I.21.333/2022/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. A jogi képviselővel (Mayer M. Balázs Ügyvédi Iroda, meghatalmazott ügyvéd: dr. Mayer M. Balázs) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Pfv.I.21.333/2022/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése érdekében.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az elsőfokon eljáró Kecskeméti Járásbíróság a 3.P.20.539/2021/20. számú ítéletében egyetemleges jelzálogjog, valamint vételi jog törlésére vonatkozó alperesi jognyilatkozat pótlásáról döntött, a következő tényállás alapján és indokolás szerint.
- [3] A magánszemély alperes indítványozó (a továbbiakban: indítványozó) 2008. augusztus 28-án kötött kölcsönszerződés értelmében 32 millió forint kölcsönt nyújtott a felperes gazdasági társaságnak (a továbbiakban: felperes) 2008. október 28. napjáig történő visszafizetési határidővel, késedelem esetén havi 10 % mértékű késedelmi kamattal. A felek egyidejűleg jelzálogszerződést kötöttek, továbbá vételi jogot alapítottak a felperes három termőföld ingatlanára. A vételi jog az indítványozót a megjelölt ingatlanokra 2008. október 28. napjától 2013. október 28. napjáig illette meg. Az illetékes földhivatal az egyetemleges jelzálogjogot és vételi jogot mindhárom ingatlanra bejegyezte.
- [4] A felperes a kölcsönszerződésből eredő tartozását az indítványozónak nem fizette meg. A felperessel szemben 2010. május 27-én indult felszámolási eljárásban az indítványozó hitelezői igényt jelentett be, amit a bíróság elutasított, mivel annak díját határidőben nem fizette meg. A felszámolási eljárást a Törvényszék 2017. július 12-én jogerőre emelkedett végzésével megszüntette, a felszámolási eljárás alatt ugyanis valamennyi hitelezői igény kielégítést nyert. A felperes jogutód nélküli megszüntetésére nem került sor és az indítványozó jelzálogjogával terhelt ingatlanok a tulajdonában maradtak.
- [5] A felperes az indítványozóval szemben több eljárást is kezdeményezett.
- [6] Elsőként a kölcsönszerződésből eredő kamat mérséklése és a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított pert (a továbbiakban: előzményi per). A bíróság a kereseti kérelmet érvényesíthető jog hiányában elutasította. Indokolása szerint az indítványozó a felperessel szemben folyt felszámolási eljárásban hitelezői igényét joghatályosan nem jelentette be, ezért az alapul fekvő szerződésből eredő jogait elvesztette és ebből következően a szerződésből származó érvényesíthető joggal már nem rendelkezik.
- [7] A felperes felszólította az indítványozót, hogy a kölcsönszerződés biztosítékául szolgáló ingatlanokra bejegyeztet egyetemleges jelzálog és vételi jog törléséhez járuljon hozzá. Az alperes a törléshez nem járult hozzá.
- [8] A felperes ezt követően keresetében az egyetemes jelzálogjog, valamint vételi jog törlését engedélyező jognyilatkozat pótlását kérte a Kecskeméti Járásbíróságtól. Kérelmét arra alapította, hogy az indítványozó a felperessel szemben folyamatban volt felszámolási eljárásban joghatályosan hitelezői igényt nem jelentett be, így követelést a továbbiakban vele szemben nem érvényesíthet. Mivel követelése megszűnt, a jelzálog szerződésből fakadó érvényesíthető joggal nem rendelkezik, ezért a felperes felhívására köteles lett volna késedelem nélkül a zálogjog törléséhez hozzájárulni.
- [9] Az indítványozó elsődlegesen a peres eljárás megszüntetését kérte, mert megítélése szerint a perrel megegyező ténybeli alapból származó, a perrel megegyező jog iránt indított előzményi perben a per tárgyát már jogerősen elbírálták, ezért a kereset visszautasításának lett volna helye. Érdemben a kereset elutasítását kérte, álláspontja szerint téves az az alkalmazott jogértelmezés, mely általános jelleggel mondja ki, hogy a 180 napos határidő elmulasztása jogvesztéssel jár. Azzal, hogy hitelezői igénye a felszámolási eljárásban nem került nyilvántartásba vételre nem a felperessel kötött kölcsönszerződésből fakadó joga veszett el, csupán ezen jognak a felszámolási eljárás során a bíróság által megítélt jogvesztés következett.

lási eljárásban való érvényesíthetősége. Megjegyezte, hogy a felszámolási eljárást követően a felperes tulajdonában maradtak a tárgyi ingatlanok, azaz a felszámolási eljárás az ingatlanok értékesítése nélkül történt, amiből következik, hogy az indítványozó egyetemleges zálogjoga nem szűnt meg, a zálogjog alapján továbbra is kielégítésre lenne jogosult.

- [10] A Kecskeméti Járásbíróság megállapította, hogy a peres eljárás megszüntetésének feltétele nem állt fenn, mert az előzményi perben nem a jelen perben érvényesített jogot bírálták el. A jognyilatkozat pótlása törvényi feltételeinek meglétéhez a jelzálogjoggal és vételi joggal biztosított kölcsönszerződésből folyó érvényesíthető jog létéről a fenti tényállás alapján – a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) 37. §-ára és a Kúria joggyakorlatára figyelemmel – azt állapította meg, hogy az indítványozó a kölcsönszerződésből eredő anyagi jogosultságait a regisztrációs díj megfizetése jogvesztő határidejének elmulasztása folytán elveszítette, a szerződésből folyó érvényesíthető joggal nem rendelkezik, zálogjoga megszűnt. Ezért köteles lett volna késedelem nélkül – a felperes felszólítására – a zálogjog törléséhez hozzájárulni. A vételi jogot alapító okirat értelmében, amennyiben a jogosult 2013. október 28. napjáig vételi jogát nem gyakorolja, a vételi jog az ingatlannyilvántartásból törlésre kerül. Mivel az indítványozó ezen időpontig vételi jogát nem gyakorolta, következésképp a vételi jog bejegyzésének alapjául szolgáló feltételek már nem álltak fenn, ezért az indítványozó alaptalanul tagadta meg az annak törléséhez szükséges jognyilatkozatát. Mindezekre tekintettel a felperes által kérelmezett jognyilatkozatokat pótolta.
- [11] 1.2. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Kecskeméti Törvényszék a 2.Pf.20.955/2022/6. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az egyetemleges jelzálogjog törlésére vonatkozó jognyilatkozat pótlására irányuló kereseti kérelmet elutasította. Indokolása szerint a Csődtv. vonatkozó, 45/A. §-a szerinti szabályozásból az következik, hogy a felszámolási eljárás megszüntetése esetén az adósnak valamennyi olyan igényrel rendelkező jogosult felé ki kell egyenlítenie a tartozását, aki valamilyen módon, akár e törvény szerinti hitelezői igénybejelentéssel, akár a behajthatatlansági igazolás kérésével vagy - mint a perbeli esetben - a hitelezői igényének a szabálytalan bejelentésével fellépett az adóssal szemben. Ebben a speciális esetben a jogalkotó ugyanis úgy rendelkezett, hogy mindenkit ki kell elégítenie az adósnak, akár hitelező, akár nem. A követelések tehát nem szűnnek meg az eljárás megszüntetésével, ha az adós – mint jelen esetben a felperes – tovább folytatja a tevékenységét. Ilyen esetben ugyanis a Csődtv. általános szabályai nem érvényesülnek, tehát nem következett be a Csődtv. 37. § (3) bekezdése szerinti jogvesztés, vagyis az indítványozó alanyi (anyagi) joga nem szűnt meg. Az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett zálogjog, mint biztosíték is csak akkor szűnt volna meg, ha az a követelés megszűnik, aminek a kielégítését a zálogjog biztosítja. Ez nem következett be, így a kereset a jelzálogjog törléséhez kapcsolódó alperesi jognyilatkozat pótlását illetően alaptalan.
- [12] 1.3. A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság a Pfv.I.21.333/2022/4. számú ítéletében a felperes felülvizsgálati kérelme alapján a másodfokú jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletének az egyetemleges jelzálogjog törlésével kapcsolatos jognyilatkozat pótlására vonatkozó rendelkezését helybenhagyta.
- [13] A Kúria indokolásában kifejtette, hogy a felszámolási eljárás célja, hogy a fizetéseképtelen adós jogutód nélküli megszüntetése során a hitelezők a Csődtv.-ben meghatározott módon kielégítést nyerjenek, ezért a hitelezőknek követeléseiket be kell jelenteniük a felszámolónak. A nyilvántartásba vétel feltétele a nyilvántartásba-vételi díj befizetése. A felszámolás kezdő időpontjában a gazdálkodó szervezet valamennyi tartozása lejárttá (esedékessé) válik. A követelések bejelentésére meghatározott 180 napos határidő elmulasztása jogvesztéssel jár. Az igénybejelentési határidő – a jogintézmény természeténél fogva – anyagi jogi határidőnek minősül. A felszámolás megindulása korlátozza a követelések érvényesítésére vonatkozó rendes szabályok érvényesülését, így a Csődtv. 37. § (1)–(3) bekezdése szerinti jogvesztő határidőn belüli igényérvényesítés hiánya a követelés megszűnésére vezet. A töretlen bírósági gyakorlat szerint a 180 napos jogvesztő határidő elmulasztásának jogkövetkezménye az anyagi jogi jogvesztés. A Csődtv. 37. § (3) bekezdése a jogvesztés tartalmát, anyagi jogi jogkövetkezményeit nem határozza meg, ugyanakkor azt a joggyakorlat és a jogirodalom egységesen úgy értelmezi, hogy a jogvesztés az alanyi (anyagi) jog, a követelés végleges megszűnését (elenyészését) jelenti, vagyis a követelés még naturális obligációként sem marad fenn. A 4/2003. PJE jogegységi határozat indokolásának VI/2. pontja alapján az érvényesíthetőség létszakába jutott igény idővetületét szabályozó anyagi jogi természetű határidő elmulasztásának a jogkövetkezménye a határidő utolsó napjának elteltével áll be.
- [14] A Csődtv. 37. § (3) bekezdése nem áll az általános és a speciális viszonyában a felszámolási eljárás befejezésének egyes eseteivel, így az egyezséggel (Csődtv. 41. §), valamint a tartozások megfizetésén alapuló felszámolási eljárás megszüntetésével (Csődtv. 45/A. §). A Csődtv. 41. § (1) bekezdésének utolsó fordulata egyezség esetén nem jogvesztésről, hanem az igényérvényesítési lehetőség megszűnéséről – természetes kötelemmé válásáról

– rendelkezik azoknak a követelésével kapcsolatban, akik nem jelentkeztek be hitelezőként a felszámolási eljárásba. Ennek indoka, hogy egyezséget a felszámolás közzétételétől számított 180 napon belül is lehet kötni [Csódtv. 41. § (1) bekezdés első fordulat], így az ekkor – a jogvesztő határidő elteltét megelőzően – megkötött egyezség jogkövetkezménye eltérő lehet, ilyenkor ugyanis nem az alanyi jog, hanem a követelés igényállapota szűnik meg. A tartozások megfizetésén alapuló felszámolási eljárás megszüntetése iránti kérelmet azonban az adós csak a jogvesztő határidő leteltét követően adhatja be [Csódtv. 45/A. § (2) bekezdés, 46. § (5) bekezdés c) pont], ekkor a szabályszerűen be nem jelentett követelésekre már bekövetkezett a jogvesztés. A Csódtv. 45/A. § (1) bekezdése ezért a nyilvántartásba vett, a felszámoló által elismertnek vagy nem vitatottnak minősített tartozások megfizetéséhez, valamint a felszámoló által vitatottnak minősített követelésekre vonatkozó biztosíték nyújtásához köti a felszámolási eljárás megszüntetését. A Csódtv. 45/A. § (1) bekezdésében – az eljárás megszüntetésének feltételeként megfizetendő tartozások között – szabályozott 46. § (8) bekezdésébe azok a követelések tartoznak, amelyeket határidőben bejelentettek, azokat a felszámoló elismerte, de a jogosult nem kívánta igényét a felszámolási eljárásban érvényesíteni, ezért behajthatatlansági igazolást kért. A jelen ügyben az indítványozó nem tartozott a Csódtv. 45/A. § (1) bekezdésében meghatározott egyik esetkörbe sem, így a felszámolási eljárás megszüntetését megelőzően nem kellett számára a tartozást megfizetni és nem kellett a követelésére biztosítékot nyújtani, mint ahogy ez ténylegesen nem is történt meg. A jogvesztő határidő utolsó napjának elteltével pedig az indítványozó követelése megszűnt.

- [15] 2. Az indítványozó a Kúria Pfv.I.21.333/2022/4. számú ítélete alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdéséből következő szerződési szabadság és a XIII. cikk (1) bekezdésében védett tulajdonhoz való jog korlátozása, a XV. cikk (1) bekezdésében előírt törvény előtti egyenlőség és a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelme miatt. Kérte továbbá a Kecskeméti Járásbíróság felhívását a 3.P.20.539/2021/20. számon meghozott és a támadott kúriai ítélet által helybenhagyott rendelkezés végrehajtásának felfüggesztésére.
- [16] Az indítványozó a Kúria támadott döntésén túl a Kúria eljárását is vitatta, amely megítélése szerint az alkotmányosság szintjén is értelmezhető eljárási jogsértés, mivel olyan Alaptörvényben elismert jogok által védett jogviszonyokba – szerződési szabadság és tulajdonhoz való jog – avatkozott be, amely csak az Alaptörvénnyel összhangban, az érintett jogok korlátozására irányadó követelmények érvényesülése mellett, a törvény előtti egyenlőség követelményének feltétlen tiszteletben tartásával történhet.
- [17] 2.1. Az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdéséből levezethető szerződési szabadság sérelmét az indítványozó abban látja, hogy a jogvesztés jogkövetkezményeinek értelmezése során az eljáró bíróságok arról döntöttek, hogy a per eldöntésekor a peres felek között fennállt-e még szerződéses kötelelem, vagy az már megszűnt a hitelezői igény nyilvántartásba vételi díjának megfizetésére nyitva álló határidő utolsó napjának elteltével. A jogvesztésnek – az általa túlzottan kiterjesztőnek ítélt – értelmezésével a bíróság szerződéses jogok megszűnését állapította meg, és ezzel olyan kérdésben is döntött, amely a szerződési szabadság védelme alatt áll. Megítélése szerint a Kúria nem adta észszerű indokát annak, hogy a jogvesztés miért nem szorítkozott a felszámolási eljáráson belüli igényérvényesítésre. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség így szerinte abban áll, hogy a támadott ítélet a szerződési szabadságot észszerű indok nélkül korlátozza. Az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésének állított megsértésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként merül fel, hogy milyen alkotmányos keretek között mozog a jogalkalmazó, amikor a *pacta sunt servanda* elvét áttörő anyagi jogi jogvesztés tartalmát, jogkövetkezményeit értelmezi.
- [18] 2.2. Az indítványozó elismerve azt, hogy nem minden vagyoni értékű jog élvezi a tulajdonhoz való jog védelmét, álláspontja szerint a jelen ügyben a megszűntnek nyilvánított zálogjog a tulajdonhoz való jog védelme alatt áll. Idézi a 25/2015. (VII. 21.) AB határozatot, ahol az Alkotmánybíróság a jogalkotóval szemben már megfogalmazta azt az elvárást, hogy a tulajdonhoz való jogot érintő szerződésmódosítások (megszüntetések) során, amennyire lehet, mindegyik fél méltányos érdekeit figyelembe kell vennie, vagyis érdekegyensúlyra kell törekednie. A jogalkotói beavatkozás felelősséggel jár, az nem okozhat a céljával nem indokolható hátrányokat. Álláspontja szerint ezt az alkotmányos elvárást nemcsak a törvények megalkotásakor kell szem előtt tartani, hanem azok értelmezésekor is. A bírói beavatkozás ezért éppúgy felelősséggel jár, mint a jogalkotói. Ezt juttatja kifejezésre az Alaptörvény 28. cikkében szereplő követelmény is, amely elvárja a bíróságoktól, hogy a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék.
- [19] Megjegyzi, hogy indítványában éppen azért nem támadja a Csódtv. egyetlen rendelkezését sem, mert megítélése szerint jogainak sérelmét nem a releváns jogszabályi rendelkezések, hanem azok hibás értelmezése okozza.

- [20] Kiemeli, hogy a Kúria indokolása nem tért ki arra, milyen érdeket véd a Csődtv. 37. § (3) bekezdése szerinti jogvesztés kiterjesztőbb, a szerződéses jogviszonyba mélyebben beavatkozó értelmezése. Megítélése szerint a Kúria jogértelmezése során egyáltalán nem kereste az érdekegyensúlyt a felek között. Ez a szempont nem jelenik meg az indokolásban, a támadott ítélet pedig – az előnyök és hátrányok szempontjából – teljesen aszimmetrikus jogi pozíciót eredményez a felek között. Az ítélet értelmében ugyanis a fizetőképesnek mutatkozó felperes teljesítés hiányában, mindenféle jogkövetkezmény nélkül szabadulhatott egy zálogjoggal biztosított kötelemből. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában abban áll, hogy a támadott ítélet az indítványozó tulajdonhoz való jogát alkotmányosan nem megengedett módon korlátozta.
- [21] 2.3. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése szerinti egyenlőséghez való jog sérelmét az indítványozó értelmezésében az okozza, hogy a támadott ítéletben a Kúria teljesen egyformán kezelte a tényyszerűen különböző helyzetben lévő hitelezőket, amikor indokolásában leszögezte, hogy a Csődtv. 37. § (3) bekezdés szerinti jogkövetkezmény alkalmazása szempontjából irreleváns, hogy a felszámolási eljárás milyen eredménnyel zárul. Mindezt anélkül, hogy indokolásában a tárgyilagos mérlegelés szerinti észszerű indokkal szolgált volna arra, hogy a ténylegesen eltérő helyzetű személyek miért esnek egységes jogi megítélés alá.
- [22] Idézi az Alkotmánybíróság gyakorlatát, miszerint hátrányos megkülönböztetést nem csak azonos csoportba tartozó személyek eltérő kezelése valósíthat meg, hanem az is, ha ténylegesen különböző helyzetben levőket kezelnek azonosan. A diszkrimináció tilalma tehát egyfelől azt követeli meg, hogy a különbözőket különbözően, másfelől azt, hogy az azonosakat azonos módon kezelje a jog. Az alapügyben az indítványozó mindegyik bírósági fórum előtt hangsúlyozta, hogy a felszámolási eljárás kivételes – a Csődtv. 45/A. § szerinti – kimenetelére tekintettel helyzete nem összehasonlítható azoknak a hitelezőknek a helyzetével, akiknek az adósa a felszámolási eljárás eredményeként megszűnik. Ezzel szemben a támadott kúriai ítélet szerint azért nem kell tekintettel lenni az eltérő helyzetben lévők közötti különbségekre a jogvesztés jogkövetkezményeinek meghatározása során, mert a jogvesztés már a felszámolási eljárás során beállt, így nincs jelentősége annak, hogy utána mi történt, mi lett a felszámolási eljárás kimenetele. Ezzel az indokolással a Kúria csak formálisan igazolta a különböző helyzetben lévők tekintetében fennálló azonos bánásmódot, valójában nem adta annak észszerű indokát. Igazolás helyett az ítélet éppen azzal érvelt, ami igazolásra szorul, vagyis hogy a jogvesztés véglegesen beállt. Elfogadható indok hiányában az indítványozónak hátrányt okozó diszkrimináció önkényes, amely sérti az indítványozó azon jogát, hogy a törvény szemében mindenki mással egyenlőként kezeljék. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek minősíti azt, hogy a támadott ítélet önkényes módon kezeli egyformán a lényeges és releváns szempontból különböző helyzetben lévő hitelezőket.
- [23] 2.4. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését illetően az indítványozó kifejti, hogy bár a *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás önmagában nem alapozza meg az alkotmányellenességet, de a *contra constitutionem* jogalkalmazás már felveti a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét. Az, hogy a hibás bírói jogalkalmazás mikor tekinthető *contra constitutionem* jogalkalmazásnak, a gyakorlatban esetről esetre dönthető el, de az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján ilyennek ítéli az Alaptörvény 28. cikkében szereplő jogértelmezési szabály figyelmen kívül hagyását. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Ennek kapcsán hivatkozik arra, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a bíróságok jogszabályokat értelmező tevékenysége nem válhat egyszerű mechanikus jogszabály-alkalmazássá, hanem – éppen az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési szabályból következően – meg kell hogy feleljen a józan ész követelményének is. Az indítványozó úgy véli, hogy a hivatkozott Alaptörvényben biztosított jogainak sérelme abból következik, hogy a Kúria nem merült el az alapügy lényegi kérdésében, abban, hogy milyen indok szól az indítványozó felszámolási eljárásban beállt jogvesztésének véglegessége mellett. Ezt a perdöntő kérdést a Kúria érdemben nem vizsgálta, így következtetésének indokairól ebben a vonatkozásban nem is adott számot, amiből okszerűen következik, hogy a Kúria nem vizsgálta meg az értelmezett törvényi rendelkezés [Csődtv. 37. § (3) bekezdés] célját, annak ellenére sem, hogy a felülről jogerős döntés és az indítványozó ellenkérelme is elsősorban erre alapozta jogértelmezését. Mindezek eredményeként a jogértelmezés olyan eredményre vezetett, amely megítélése szerint a józan ész követelményébe ütközik. Nem felel meg ugyanis a józan ész követelményének az, hogy egy fizetőképesnek bizonyult adós mindenféle jogkövetkezmény nélküli szabadulhat egy zálogjoggal is biztosított kötelemből, pusztán azért, mert a hitelező nem vett részt az adóssal szemben megindult, de végül megszüntetett felszámolási eljárásban.

- [24] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt dönteni kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26-27. és 29-31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezeken kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) – f) pontjaiban foglalt kritériumoknak. Az Abtv. 56. § (3) bekezdés értelmében a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [25] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a törvényi feltételeknek az alábbiak szerint felel meg:
- [26] Az indítványozó által 2023. november 10. napján kézhez vett kúriai ítélet ellen 2023. december 20. napján az elsőfokú bírósághoz benyújtott alkotmányjogi panasz – az Abtv. 30. § (1) bekezdésére és az Ügyrend 28. § (1) bekezdésére figyelemmel – határidőben érkezett.
- [27] A jogi képviselő a meghatalmazását csatolta.
- [28] Az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek eleget tesz. Tartalmazza: a) a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait (az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvényben védett szerződési szabadságot és tulajdonhoz való jogot korlátozza, valamint a törvény előtti egyenlőséget és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot sérti a támadott kúriai ítélet), c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést (a Kúria Pfv.I.21.333/2022/4. számú ítélete); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [Alaptörvény M) cikk (1) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével; valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a bírói döntést.
- [29] Az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
- [30] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz benyújtására az Abtv. 27. § (1) bekezdésében meghatározott indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll, tekintettel arra, hogy az alapügy alperese volt.
- [31] 3.2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg továbbá, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. [lásd: 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]].
- [32] Az Alkotmánybíróság először is emlékeztet arra, hogy az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdése értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A 24. cikk (2) bekezdés d) pontja teszi lehetővé, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. A bírói döntéseknek csak az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban a bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adnak alapot alkotmányjogi panasznak, különben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság kizárólag az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható [lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13] – [14]].
- [33] Az indítványozó álláspontja szerint ügyében az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdéséből következő szerződési szabadságot korlátozta, a XIII. cikk (1) bekezdésében védett tulajdonhoz való jog, a XV. cikk (1) bekezdésében előírt törvény előtti egyenlőség, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozta a Kúria a Csódtv. téves és túlterjeszkedő értelmezésére alapított határozatával. Ezzel ugyanis olyan, az Alaptörvényben elismert jogok által védett jogviszonyokba – szerződési szabadság és tulajdonhoz való jog – avatkozott be, amely csak az Alaptörvénnyel összhangban, az érintett jogok korlátozására irányadó követelmények érvényesülése mellett, a törvény előtti egyenlőség követelményének feltétlen tiszteletben tartásával történhet.

- [34] Az indítványozó többször – kifejezetten vagy tartalmát tekintve – maga utal arra, hogy az alkotmányos jogok sérelme kizárólag a bíróságok jogértelmezéséből származik, emiatt az alkalmazott jogszabályi rendelkezések alkotmányossági vizsgálatát nem is kérte. Alkotmányjogi panaszában végső soron – a tisztességes bírósági eljárás megsértésén keresztül – a Kúria jogértelmezésének és jogalkalmazásának helytállóságát vitatja, ami az állított alaptörvényi rendelkezések sérelmét okozta.
- [35] Az Alkotmánybíróság ezért ebben az ügyben is hangsúlyozza, nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a bíróságok jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben állást foglaljon {lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Az Alkotmánybíróság a bírói jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panaszt kivételesen vizsgálja érdemben. Következetes gyakorlata szerint három feltétel együttes fennállását követeli meg annak megállapíthatóságához, hogy a bíróság *contra legem* jogalkalmazása eléri az alkotmányossági sérelem szintjét. Ezek: a) ha a bíróság a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem veszi figyelembe; b) jogalkalmazását az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolja meg és c) ha az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyja {lásd: 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [36] Ebben az ügyben a Kúria a támadott döntését részletesen megindokolta, kiemelve, hogy melyek voltak az adott jogkérdésben alkalmazott rendelkezések, azokat milyen értelmezéssel és milyen korábbi irányadó kúriai gyakorlat szerint alkalmazta. Az Alkotmánybíróság önmagában azt a tényt, hogy az indítványozó a Kúria jogértelmezésével és gyakorlatával nem ért egyet, és ennek tulajdonítja az állított alaptörvényi rendelkezések sérelmét, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyének megalapozására nem találta elegendőnek, és úgy ítélte meg, hogy az indítványban foglaltak nem vetnek fel olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem, amely az indítvány érdemi vizsgálatát indokolná.
- [37] 4. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ban meghatározott feltételek teljesülésének hiányában nem fogadható be, ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2024. június 18.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/62/2024.

